

EURÓPAI BIZOTTSÁG

Oktatási és Kulturális Főigazgatóság

***A 2006 UTÁNI EURÓPAI OKTATÁSI, KÉPZÉSI ÉS IFJÚSÁGÜGYI
PROGRAMOK JÖVŐBELI KIDOLGOZÁSA***

NYILVÁNOS KONZULTÁCIÓS ANYAG

Európai Bizottság

Oktatási és Kulturális Főigazgatóság

Brüsszel, 2002. November

Tartalom

MRS VIVIAN REDING, AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG TAGJÁNAK ELŐSZAVA	3
BEVEZETÉS: MIRŐL SZÓL EZ AZ ANYAG?	5
1. A konzultációs folyamat	7
2. Eddigi eredményeink: a Socrates, Tempus, Leonardo da Vinci és Youth programok	9
3. Egyéb szakpolitikai fejlemények az oktatás, képzés és ifjúságügy terén	20
4. Az EU szerepvállalása az oktatás, képzés és ifjúságügy terén	25
5. A konzultáció témakörei	26
6. Hogyan lehet részt venni a konzultációban?	30
TOVÁBBI INFORMÁCIÓK FORRÁSAI	31

Mrs Vivian Reding, az Európai Bizottság tagjának előszava

Az európai szintű oktatási, képzési és ifjúságpolitika szempontjából létfontosságú időket élünk. Ezen politikák szerepe talán még soha nem volt olyan fontos, mint most ahhoz, hogy a gazdasági sikerét megalapozzuk, hogy az emberek rendelkezzenek azokkal a készségekkel, amely lehetővé teszi, hogy szembenézzenek az új technológiák és a globalizáció jelentette kihívásokkal, hogy felvehessük a harcot a társadalmi kirekesztés ellen, és hogy elősegítsük a különböző kultúrákba tartozó csoportok közötti megértést. Az élethosszig tartó tanulás fogalma egyre inkább az oktatási és képzési rendszerek központi elvévé válik. Az európai kormányfők 2000-ben Lisszabonban tartott csúcstalálkozójukon egyértelműen elismerték ezen rendszerek folyamatos korszerűsítésének és fejlesztésének a fontosságát.

Az európai országok egyre nagyobb mértékben kezdik elismerni, hogy milyen sokat profitálhatunk abból, ha együtt dolgozunk, hogy milyen sokat tanulhatunk egymás oktatási, képzési és ifjúságügyi rendszereiről. Ezért az elmúlt években új intézkedések egész sora jelent meg ezen a területen, és ezen belül meghatározásra kerültek az európai oktatás és képzés 2010-ig tartó időszakra vonatkozó közös célkitűzései.

Az Európai Unió programjai, a Socrates, a Tempus, a Leonardo da Vinci és a Youth már évek óta talán a legfontosabb eszközei az oktatás, képzés és ifjúságügy terén, az Európai Unióban és azon túl folyó együttműködés támogatásának, és ami talán még ennél is fontosabb, ezekben az országokban emberek milliói számára lehetővé teszik Európa megtapasztalását. A programok, amelyekben a tagjelölt országok is részt vehetnek, fontos szerepet játszottak és játszanak ezen országok EU csatlakozásra való felkészülésében.

A programok jelenlegi szakasza 2006-ban véget ér. Mielőtt a Bizottság előterjesztené a 2007-ben kezdődő új programokra vonatkozó hivatalos javaslatát, szeretnénk megismerni az érdekeltek - a programok minden résztvevője és potenciális résztvevője - véleményét, kívánságait és törekvéseit.

Ezért nyitom ma meg ezt a konzultációs folyamatot. Ez az anyag 13, a jövőbeli programok keretében végzett tevékenységre vonatkozó kulcskérdést tartalmaz. Mindenkit, aki a programok iránt érdeklődik, bátorítanék arra, hogy válaszoljon a kérdésekre, és ezáltal segítsen abban, hogy a programok új generációját úgy alakíthassuk ki, hogy azok minél jobban az igényekhez igazodjanak, és fokozzák az európai oktatás, képzés és ifjúságügyi tevékenység minőségét. Rugalmasnak és kreatívnak kell lennünk ahhoz, hogy a Socrates, Tempus, Leonardo da Vinci és Youth programok méltó utódait tudjuk kialakítani, amelyek

több mint tíz év múlva is jól fognak működni. Kérem, hogy használják ki ezt a lehetőséget, és vegyenek részt a gondolkodásban!

Viviane REDING

Brüsszel, 2002. november

Bevezetés: Miről szól ez az anyag?

Ennek a dokumentumnak az a célja, hogy egy széles körű konzultációs folyamatot indítson el mindazok bevonásával, akik részt vesznek az EU oktatási, képzési és ifjúságügyi programjaiban, a Socrates, Tempus, Leonardo da Vinci és Youth programokban, vagy érdeklődnek azok iránt. Ez az első lépés a programok egy új generációjának kidolgozása felé, melyek 2007-ben fognak indulni. A konzultáció célja tájékoztatást adni a Bizottságnak a 2004-ben előterjesztésre kerülő, ilyen programokra tett javaslatainak részleteire vonatkozóan.

A 2-4 részekben bemutatjuk a konzultáció kontextusát: mit sikerült eddig elérni programjaink során; milyen főbb fejlemények történtek európai szinten az oktatás, képzés és ifjúságpolitika terén; mire irányultak a programok keretében végrehajtott intézkedések ezen területeken belül. Az ezekben a részekben közölt információk szükségszerűen tömörök. A mellékletben csatoljuk azoknak az Internetes címeknek a felsorolását, ahonnan az ebben az anyagban említett intézkedésekről és politikákról további információt lehet szerezni.

A konzultáció résztvevőit arra kérjük, hogy válaszoljanak arra az összesen tizenhárom kulcskérdést tartalmazó kérdéssorozatra, melyek részletesen ezen dokumentum 5. részében található. A kérdések három sorozatra oszlanak:

- 1. Azon intézkedések fajtái, melyek a 2006 utáni időszakban európai programokon keresztül kapnak támogatást.***
- 2. A programok földrajzi kiterjedése - mely országok vesznek részt az egyes intézkedésekben?***
- 3. A programok új generációjának kialakítása és szerkezete.***

A kérdések teljes listája a 20. oldalon található.

Végül, a 6. Rész leírja, hogy a konzultációban résztvevők hogyan küldhetik be véleményüket.

Ezen anyag további változatai letölthetők az EU tizenegy hivatalos nyelvén az Oktatási és Kulturális Főigazgatóság (DG EAC) honlapjáról

(<http://europa.eu.int/comm/education/newprogconsult>). A dokumentum nem áll szerzői jogvédelem alatt, korlátozás nélkül terjeszthető.

1. A konzultációs folyamat

- 1.1. Az Európai Bizottság megkezdte az oktatás, képzés és ifjúságügy terén történő jövőbeli együttműködésre vonatkozó javaslatának összeállítását. Ezen javaslatok a már működő, 2006-ig tartó Socrates, Tempus, Leonardo da Vinci és Youth programok keretében elért eredményeken alapulnak.
- 1.2. A Bizottság javaslatai támogatni fogják mindazokat a jelentős szakpolitikai fejleményeket, amelyek ezeken a területeken az Európai Tanács 2000. évi lisszaboni ülését követően történtek. Ez az ülés a következő stratégiai célt határozta meg az Európai Unió számára a 2010-ig tartó időszakra vonatkozóan: *„az Európai Unió gazdasága váljon a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdaságává, amely egyúttal képes az egyre több és jobb munkahely és társadalmi kohézió megteremtését eredményező fenntartható gazdasági fejlődésre.”* Az oktatás, képzés és ifjúságpolitika fontos szerepet játszik ezen cél elérésében. A szakpolitika terén eddig elért fejlődésről ezen anyag 3. része ad áttekintést.
- 1.3. Ennek az anyagnak az a célja, hogy felkérje mindazokat, akik közvetett vagy közvetlen módon érdekeltek az európai szintű oktatási, képzési és ifjúságügyi intézkedésekben, hogy tudassák, hogy véleményük szerint az új programoknak mit kellene tartalmazniuk, hogyan legyenek felépítve, illetve milyen egyéneket és intézményeket célozzanak meg. Válaszokat a következőktől várunk:
  - ◆ az EU tagállamok regionális és helyi szintű önkormányzatai;
  - ◆ más országok kormányai, regionális és helyi szintű önkormányzatai, beleértve az Európai Gazdasági Térség (EGT) országait és a tagjelölt országokat is;
  - ◆ oktatási, képzéssel vagy ifjúságüggyel foglalkozó intézmények és személyek, akik számára a meglévő programok készültek (függetlenül attól, hogy részt vettek-e a programokban vagy sem);
  - ◆ a programok által lefedett területeken működő európai szövetségek vagy alapítványok;
  - ◆ társadalmi partnerek (munkáltatói és munkavállalói szervezetek), pedagógus-, illetve oktatói szövetségek, a témához kapcsolódó civil szervezetek és a civil társadalom egyéb csoportjai;

- ◆ az önkéntes szektorban tevékenykedő partnerek, különösen azok, akik fiatalok közötti csereprogramokat vagy fiatalok számára nyújtott önkéntes szolgáltatásokat támogatnak;
- ◆ mindazok, akik tevékenységeink iránt érdeklődnek, abban az esetben is, sőt különösen akkor, ha eddig még nem vettek részt azokban.

- 1.4. A Bizottság javaslatait az Európai Parlament, illetve a Tanács egy vagy több határozattervezetként fogja megfogalmazni, melyek a programok intézkedéseinek jogi alapját képezik majd.
- 1.5. A nyilvános konzultációs folyamat 2003. február végén zárul. A programok kidolgozása során a Bizottság teljes képet akar alkotni az érintettek teljes körének szükségleteiről, törekvéseiről és kívánságairól, valamint világos véleményeket akar hallani arról, hogy a programok jelenlegi generációjában mi szorul javításra.
- 1.6. Ez a konzultáció nem a folyamatban lévő programok értékelése. Azok részletes és mélyreható értékelése - a konzultációtól elválasztva - már egyrészt folyamatban van, és további értékelésekre fog majd még sor kerülni. Ezek célja az egyes programok legfontosabb erősségeinek és gyengeségeinek a meghatározása, és javaslatok megfogalmazása arra nézve, hogy hogyan lehetne jobbá tenni a programok működtetését.
- 1.7. A jelenlegi konzultáció a jövőbe tekint, az oktatás, képzés és ifjúságügy terén 2006-ot követően szervezett új programok megalkotásának stratégiai kérdésekre összpontosít, mint például a támogatni kívánt intézkedések típusának, a programok földrajzi kiterjedésének és kialakításának kérdései. Az ifjúságügyről szóló fehér könyvre adott válaszképpen, illetve a Bizottság élethosszig tartó tanulásról szóló közleményének elkészítése során nemrégiben lezajlott konzultációk és az azokhoz kapcsolódó tevékenységek szintén forrását képezik majd a múltbeli tapasztalatok értékelésének, a további fejlesztéseknek és javaslatoknak.

2. Eddigi eredményeink: a Socrates, Tempus, Leonardo da Vinci és Youth programok

- 2.1. Az oktatás, képzés és ifjúságügy terén folyó programjaink az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 149. és 150. cikkén alapulnak.¹ Ezek a cikkek a következőképpen határozzák meg a Közösség szerepét: a tagországokban folyó tevékenységek támogatása és kiegészítése a tagországok közötti együttműködés elősegítésén keresztül. A Szerződés megerősíti, hogy az oktatási és képzési rendszer tartalmáért és szervezetéért egyedül a tagországok felelősek. Meghatározza, hogy melyek az európai szintű intézkedések, de előírja, hogy amennyiben azok nem állnak összhangban a tagállam törvényeivel és jogszabályaival, akkor le kell állítani azokat.
- 2.2. Amikor a programok múltját vagy jövőjét vizsgáljuk, nem szabad elfelejtenünk, hogy ezen jogi keret hangsúlyozza, hogy az oktatás, képzés és ifjúságpolitikáért elsődlegesen a tagállamok felelősek. Az EU programok a nemzeti szakpolitikák Európán belüli összehangolásának ösztönzésére szolgálnak, méghozzá egymást kiegészítő (komplementer) és nem egymást felváltó (alternatív) alapon.
- 2.3. Az oktatás, képzés és ifjúságügy területén az Európai Bizottság a 70-es években kezdett tevékenykedni, amely később különböző programokká nőtte ki magát. Ezek voltak az Erasmus, a Commett a Youth for Europe (Fiatalok Európáért), a Lingua, a Petra, a Force és az Eurotecnet, melyekre az 1980-as években és a 90-es évek elején került sor. 1995-ben ezen tevékenység nagyszabású szerkezetváltása következtében a programok száma háromra szűkült. Ezek a Socrates, a Leonardo da Vinci és a Youth for Europe, amelyek egyrészt felölelték az összes korábbi programot, másrészt új fontos elemekkel gazdagították azokat, mint például a felnőttoktatás. 1996-ban a Youth for Europe program kiegészítéseként megjelent a European Voluntary Service (Európai Önkéntes Szolgálat) kezdeményezés. 1996-ban a European Year of Lifelong Learning (Az élethosszig tartó tanulás éve Európában) központi szerepet játszott abban, hogy az élethosszig tartó tanulás, az EU és a tagállamok képzési és oktatáspolitikájának alapvető, minden területet átívelő témájává vált.
- 2.4. A Socrates, Leonardo da Vinci és Youth for Europe programok első szakaszban 1995-től 1999-ig működtek, majd - néhány érdemi változtatást követően, mint például a különböző ifjúságügyi intézkedések egyetlen ifjúságügyi programba (Youth) történő

integrációja - megújult formában folytatódhattak egy további szakaszban, 2000-től 2006-ig. A programok új szakasza az egyetlen program hatókörén túlmutató kezdeményezések végrehajtására bevezette a „közös intézkedéseket”.

- 2.5. A három program megújításához vezető vita egyik központi kérdése volt, hogy hogyan lehet a legjobban összekapcsolni a különböző programokat, és egy integrált megközelítést alkalmazni. A jelenlegi konzultációnak is ez az egyik fő kérdése, különösen a szakpolitikában nemrégiben végbement olyan fontos fejleményekből adódóan, mint a Tanács élethosszig tartó tanulásról szóló Határozata, amely az oktatási, képzési és ifjúságügyi politika vezérével.
- 2.6. 1998 és 2000 között a Socrates, a Leonardo da Vinci és a Youth programok hatóköre fokozatosan kiterjedt a 15 EU tagállamon és a 3 EGT országon túlra, és végül magában foglalta a teljes jogú EU tagságra való felkészülésük létfontosságú elemeként a 12 tagjelölt országot is.² Jelenleg tárgyalások folynak a három program Törökország számára történő megnyitásáról, melynek részvétele a programokban 2004-től várható.
- 2.7. A Tempus program 1990-ben indult azzal a céllal, hogy támogassa az oktatás reformját Közép- és Kelet-Európában a Berlini Fal leomlását követően. Azóta a programot háromszor megújították, és kiterjesztették a Nyugat-Balkánra, és a volt Szovjetunió országaira is. 2002-ben a program további kiterjesztésére került sor, ezúttal a déli mediterrán országok irányába.

A Socrates program

A program fejlődése

- 2.8. A Socrates elindítása 1995-ben az oktatás terén folyó európai együttműködés jelentős kiterjesztését jelentette. A programot 5 évre fogadták el, 850 millió eurós költségvetéssel.³ A Comenius fejezet hozzáadásával a program immár a kötelező iskolai oktatás egészét lefedte, nem csak a nyelvtanítást és tanulást. A felsőoktatásban az Erasmus program Socrates programba történő beolvasztása a program szerkezetének jelentős átalakítását követelte az egyetemi alapú intézményes megközelítés, illetve az olyan új intézkedések bevezetésével, mint az egész Európára kiterjedő „tematikai

---

¹ Kivételt képez ez alól a Tempus program, ami a 308. cikkben alapul, azaz azon az általános rendelkezésen, amely megengedi a közösségi intézkedéseket azokon a területeken, amelyekkel a Szerződés máskülönben nem foglalkozik.

² Bulgária, Ciprus, a Cseh Köztársaság, Észtország, Magyarország, Lettország, Litvánia, Málta, Lengyelország, Románia, Szlovákia, Szlovénia.

hálózatok” egyes konkrét szaktárgyi területeken vagy témákban. Új, nem nagyszabású elemként bevezetésre került a felnőttoktatás, valamint az innováció támogatása a levelező és távoktatás terén (ODL), amely azt tükrözte, hogy a távoktatás bekerült a Maastricht-i Szerződésbe.

2.9. A Socrates program második fázisa, amely 2000-ben kezdődött, az első fázis konszolidációja és kiterjesztése volt. A programot hét évre fogadták el, 1,85 milliárd eurós költségvetéssel. A legnagyobb újítás a Grundtvig intézkedés bevezetése volt, melynek célja az élethosszig tartó tanuláson alapuló felfogások előmozdítása volt. A Grundtvig nem csak a felnőttoktatást támogatja, hanem az iskolarendszerű oktatási szektoron kívüli oktatási lehetőségeket is, lehetőségeket adva többek közt azok számára, akik lemorzsolódnak vagy korán kimaradnak az iskolából. Emellett az új Minerva intézkedés növelte a levelező és távoktatást célzó intézkedések hatókörét, hogy azok tükrözhessek az oktatásban megjelenő új technológiák gyorsan növekvő fontosságát, mely az európai együttműködésen keresztül megoldható kérdés. A nyelvtanítás és tanulás minden intézkedésnél célkitűzéssé vált. A közoktatásra összpontosító nyelvtanítással és tanulással foglalkozó intézkedések beolvadtak a Comenius programba, és Lingua néven egy új intézkedés jött létre ezen megközelítés kiegészítésére. A Lingua olyan kereszttevékenységeket is magában foglal mint a népszerűsítő kampányok és a nyelvtanulás eszközei. 2001 Európában a nyelvek éve volt, ami további lendületet adott a nyelvtanulásnak a programon belül.

A program hatása

2.10. A Socrates első szakaszának megvalósításáról szóló részletes jelentés 2001-ben került kiadásra. Az ezzel kapcsolatos véleményeket az Interneten lehet továbbítani.⁴ Következésképpen megfigyelhető, hogy egyrészt jelentős az előrelépés, másrészt makacs nehézségek tapasztalhatók, ami meghatározza a jövőbeli napirendet.

2.11. A diákok, tanulók, és tanárok mobilitása mélyebbre nyúlik, és túlmutat a tanulás vagy tanítás témakörén. Tanulmányok kimutatták, hogy az Erasmus programban résztvevő diákok általában azzal a véleménnyel tértek haza, hogy a külföldön töltött tanulmányok mind kulturális, mind nyelvi szempontból értékes élménynek bizonyultak, mely tanulmányaik terén jelentős előrelépést eredményezett, és a munkaerőpiacon is előnyt jelentett. Az Európai Kredit Transzfer Rendszer (ECTS) 1989-es létrehozásával az EU kifejlesztett egy erőteljes eszközt arra, hogy elismerhesse a diákok külföldön elért

---

³ Amely 1999-re 933 millió euróra nőtt.

⁴ COM(2001)75 végleges változat

eredményeit. A rendszer folyamatosan kiterjedt az európai egyetemekre és Európán túlra is, és sokat tett annak érdekében, hogy a mobilitás lehetségessé és kifizetődővé váljon. Most folyik a rendszer kiterjesztése más területekre, mint például a képzés és az élethosszig tartó tanulás, és jelenleg kiegészíti egy diplomamelléklet is, ami segít jobban megérteni azt, hogy az adott diák pontosan mit tanult, és elősegíti az egyetemi diplomák intézmények közötti transzferét.

2.12. Továbbra is vannak azonban nehézségek. A program korlátozott költségvetése és a Socrates program iránti megnövekedett kereslet azt jelenti, hogy az Erasmus hallgatói ösztöndíjak a 90-es évek elejétől kezdve folyamatosan csökkennek (1991-ben átlagosan 190 euró / hó, 2001-ben 146 euró / hó). Ez növeli diákok közötti egyenlőtlenség kialakulásának kockázatát, és a szegényebb szociális és gazdasági háttérrel rendelkezők kirekesztésének veszélyét.⁵ Továbbra is probléma a külföldi tanulmányok integrálása a hallgatók otthoni egyetemen folytatott tanulmányi programjába. Az országok között egyenlőtlenségek állnak fenn. A tagjelölt országok sokkal több diákot küldenek ki, mint amennyit fogadnak, az Egyesült Királyság és Írország pedig, sokkal többet fogad, mint amennyit küld. A tanárok mobilitásának jelentős akadályai vannak mind egyetemi, mind az az alatti szinten. Ezeket a számokat főleg a helyettesítés és a külföldön végzett munka elismertetésének nehézségei tartják alacsonyan. Az adminisztratív folyamatok még mindig túl bonyolultak. Ezeket a problémákat a jövőbeli programokban kezelni kell.

2.13. A Socrates program egy másik fontos eredménye volt, hogy az európai dimenzió nemcsak az egyetemeken vált valósággá, hanem egyre inkább az oktatás egyetem alatti szintjein, a tanárképzésben és a felnőtteket oktatók körében is. Ezt olyan nemzetközi projektekben folyó munka támogatásával sikerült elérni, melynek során több intézmény együttműködése eredményeképpen jön létre valamilyen termék, például egy tanterv, nyelvtanítási eszköz vagy egy közös kurzus. Az ilyen munka színtere az adott szaktárgy meghatározó szakembereit tömörítő magas szintű, kiterjedt európai hálózatoktól és projektektől a különböző országokban, gyakran távol eső vagy hátrányos helyzetű területeken működő iskolák vagy felnőtteket oktató intézmények kis méretű csoportosulásáig terjed. Ez lehetővé teszi Európa közvetlen megtapasztalását, és új távlatokat nyit polgáraink széles köre számára.

2.14. A program közvetett hatásait sem szabad alábecsülni. Az olyan jelentős fejlemények, mint az európai felsőoktatási tér létrehozását célul kitűző Bolognai Folyamat (ld.

---

⁵ Lásd a Bizottság tanulmányát az Erasmus programban részt vevő hallgatók társadalmi-gazdasági háttéréről (COM(2000)4)

következő rész), az Erasmus és Socrates programokban szerzett tapasztalatok nélkül elképzelhetetlenek lettek volna. Az e-tanulás folyamata a Socrates levelező és távoktatási, valamint Minerva intézkedéseinek nyomán követése keretében született kezdeményezés.

A Socrates program legfontosabb adatai

A Socrates legszembeszökőbb eredménye maga a diákoknak, tanulóknak és tanároknak adott lehetőségek mennyisége, melyek keretében megtapasztalhatták, hogy milyen egy másik európai országban élni és dolgozni, és annak az életükre tett hatása. A Socrates első szakaszában mintegy 460.000 diák tanult külföldön, mintegy 40.000 egyetemi tanárral együtt. 2002 októberére már meghaladta az egy milliót azoknak az egyetemi hallgatóknak a száma, akik az Erasmus keretében tanulmányokat folytattak külföldön. Ugyanebben az időszakban, az iskolák közötti többoldalú partnerkapcsolatokban részt vevő iskolák száma 15.000 körül volt; a projektek tevékenységeiben 150.000 tanár és több mint 2 millió tanuló vett részt. A Socrates első szakaszában körülbelül 150.000 iskolás vett részt külföldön nyelvtanulást segítő, osztályok közötti csereprogramban, és a közoktatásban dolgozó 80.000 munkatárs vett részt mobilitási projektben és továbbképző tanfolyamon külföldön. Ugyanebben az időszakban csaknem 1200 nemzetközileg átívelő, tanárképzésben, kultúraközi oktatásban és speciális célcsoportok oktatásában részt vevő intézmény és szervezet közötti együttműködési projekt kapott támogatást. A felnőttoktatás terén 1995 óta mintegy 400 Európai Együttműködési projekt kapott támogatást, melyekben több mint 2000 partner vett részt. Ehhez hozzá kell még adni azt a 20 főbb hálózatot és, több mint 200 Európai Tanulási Partnerséget, melyek 2000-től, a Grundtvig elindításának évétől, majdnem 1000 partner bevonásával elindultak.

A Tempus program

2.15. A Tempus program első szakaszának elfogadására 1990-ben, a Közép- és Kelet-Európában az 1980-as években végbemenő nagy hatású politikai változásokat követve került sor. Az Európai unió két programot indított (a Phare-t és később a Tacist), hogy elősegítse az ezen országokban (a „partnerországokban”) folyó átmenetet a demokrácia és piacgazdaság irányába, és hogy megerősítse a régióban a politikai stabilitást. Az

oktatást az átmenet kulcsfontosságú elemének tekintettük. A Partnerországok oktatási szerkezetének és rendszerének reformja és rendbe hozatala szükséges volt ezen országok felkészítéséhez a piacgazdaság támasztotta kihívásoknak való megfelelésre és a demokratikus többpártrendszerre, melyben a civil társadalom még nagyobb szerepet kap. A Tempus programot ezért úgy alakították ki, hogy segítse a Közép- és Kelet-Európa Phare régiójában elhelyezkedő partnerországokat abban, hogy meg tudjanak felelni a felsőoktatás reformja által jelentett kihívásnak. 1993-ban a program megújításra került, 1996-ban meghosszabbították (ekkor váltak jogosulttá a volt Szovjetunió Tacis országai), majd 1999-ben ismét megújították. 2002-ben a programot kiterjesztették a Meda partnerországokra (a Földközi-tenger mentén fekvő déli országokra). A program felépítése nagyrészt változatlan maradt.

A program fejlődése

2.16. A program célja az EU és a partnerországok felsőoktatási intézményei közötti többoldalú együttműködés támogatása, és ezáltal az olyan know-how átadásának elősegítése, amely ösztönzi és gazdagítja a felsőoktatás fejlesztését, beleértve az új tantervek kidolgozását olyan szakterületeken, mint például a jog, a közgazdaságtan és a politika, az intézmények részvételét a nemzetközi együttműködésben, a vezetői készségek oktatók és adminisztrátorok általi elsajátítását, a partnerek oktatási rendszereinek megnyitását a civil társadalom számára és az oktatási rendszer ezáltal történő megerősítését. Ez utóbbi szempont egyre nagyobb fontosságra tett szert az évek során, és végül a program központi összetevője lett. A partnerországokban az oktatási reform sok esetben (pl. Bulgária, a Cseh Köztársaság, Észtország, Magyarország, Lettország, Litvánia, Lengyelország, Románia, Szlovákia és Szlovénia esetében) az Európai Unióhoz történő csatlakozásra való felkészülés része volt. Ezek az országok most már a csatlakozást megelőző szakaszban vannak, és már nem vesznek részt a Tempus programban. A Tempus kiterjesztése a Meda országokra nemcsak a program oktatáspolitikai értékét erősítette meg, hanem bizonyította azt is, hogy a jövőben a kultúrák közötti párbeszéd érvényes eszköze lehet.

A program hatása

2.17. A Tempus, a tervnek megfelelően, pozitív hatást gyakorolt a partnerországok felsőoktatási rendszereire. Az egyetemi tanterveket átdolgozták, melynek eredményeképpen azok modulokból épülnek fel és nemzetközileg kompatibilisek lettek. A munkatársakat átképezték. A Tempus támogatások segítségével a partnerintézmények hozzáférést nyertek az Internethez és egyéb új információs lehetőségekhez. 1990 és

1997 között csaknem 100.000 nemzetközi oktatói és diákcseré program ment végbe a Tempus finanszírozásával. Az egyének és intézmények közötti új kapcsolatok kiépülésének elősegítésével a Tempus támogatást nyújtott ahhoz a szerkezetváltáshoz, amely a partnerországokban az 1990-es évek második felében végbement. A program hozzájárult a tudományos és adminisztratív személyzet olyan új generációjának kiképzéséhez, akik a tagjelölt országokban ma már kezdenek politikai, társadalmi és gazdasági feladatokat felvállalni. A program új lehetőségeket teremtett a partnerországok és az EU intézményei számára az együttműködés kihasználására.

- 2.18. Továbbra is vannak azonban kihívások. Néhányan azon aggályuknak adtak hangot, hogy a program egyes partnerországokban az értelmiség elvándorlását (agyelszívás) ösztönözte. Az adminisztratív szinten egyszerűsíteni kell a szerződéses kereteket, és csökkenteni kell a résztvevőkre háruló adminisztratív terheket.

A Tempus program legfontosabb adatai

1990 óta a Tempus program több ezer projektet támogatott, és több ezer EU intézmény számára nyújtott együttműködési és cserelehetőségeket a felsőoktatás terén. 1990 és 2000 között a program keretében több mint 2200 Közös Európai projekt (legalább két EU felsőoktatási intézményből és egy partnerországbeli intézményből álló konzorciumok) kapott támogatást, csaknem 17.000 egyéni mobilitást támogató ösztöndíj került odaítélésre, és több mint 750 más típusú projektet finanszírozott a program. Ugyanebben az időszakban a program csaknem 135.000 munkatárs és 45.000 diák számára tette lehetővé a mobilitást, összesen 180.000 esetben.

A Leonardo da Vinci program

A program fejlődése

- 2.19. A közösségi szakképzési politika megvalósítását támogató Leonardo da Vinci program öt éves időszakra került elfogadásra (1995-1999), 620 millió eurós költségvetéssel. A program fő célkitűzése az volt, hogy támogatást nyújtson a tagállamok szakpolitikájának kidolgozásához és az innovatív intézkedésekhez. A program racionalizálta és kiterjesztette a Közösség szerepét a szakképzésben, amely korábban olyan programok között oszlott meg, mint a Comett, a Petra, a Force, a Lingua és az Eurotecnet.

2.20. A program második szakasza a 2000-2006 időszakot ölelte fel, a program előirányzott költségvetése 1,15 milliárd euró volt. A program második részének az volt a célja, hogy megszilárdítsa és kiterjessze a korábbi intézkedéseket, és erősítse a programnak a szakképzési politika európai szinten történő megalapozásában betöltött szerepét. A program fő újításai között szerepel a mobilitás elősegítésének teljes decentralizálása, melyet ma már teljes mértékben az egyes részt vevő országok nemzeti hivatalai irányítanak, a Leonardo da Vinci projektek eredményeinek és termékeinek fokozott kihasználása, és olyan új közös akciók indítása, amelyek a Socrates és a Youth programokkal teremtenek kapcsolatot. A program a kezdetektől fogva olyan projekteknek nyújtott támogatást, melyek a szakirányú nyelvtanulás elősegítését célozták, és a második szakaszban egy konkrétan a nyelvi készségekre irányuló intézkedést is bevezetett.

A program hatása

2.21. A Bizottság 2000 decemberében tette közzé a Leonardo da Vinci első szakaszának megvalósításáról szóló részletes jelentését.⁶ Ez a jelentés megállapítja, hogy a Leonardo da Vinci program, összetettsége és irányításának némely nehézsége ellenére, felbecsülhetetlen értékű volt a szakképzés terén a nemzethatárokon átnyúló kezdeményezések és a legjobb gyakorlat nemzetközi szintű elterjesztése elősegítése szempontjából, a tanulás minőségét és tartalmát, az innovációt, valamint az európai dimenziót illetően.

2.22. A második szakasz végrehajtásáról szóló első időközi jelentés 2002 júniusában jelent meg.⁷ Ez azt a következtetést vonja le, hogy a program megvalósítása nagyrészt sikeres, a célkitűzések egyszerűsítése és az ebben a szakaszban bevezetett eljárások a program javára váltak. A program azonban továbbra is nagyon összetett, ami néha akadályozza azt, hogy minden célcsoport optimális mértékben részt vehessen benne. A Leonardo da Vinci program második szakaszának fontos eleme, hogy a projektek eredményeinek terjesztésére és felhasználására fekteti a hangsúlyt, kiemeli a program eredményeit, építve azokra, és átültetve az egyes projektek eredményeit a szakképzés fő áramát alkotó rendszerekbe és a vállalkozói gyakorlatba.

2.23. A program átfogó erőssége, hogy támogatja a fiatal szakmunkások, illetve tanulók nemzethatárokon átnyúló mobilitását, valamint a projektek résztvevőinek foglalkoztathatóságát. A program nemcsak a tagállamokból és az EGT országaiból

---

⁶ COM(2000)863 végleges változat

⁷ COM(2002)315 végleges változat

származó résztvevők javát szolgálja, hanem az azokból a tagjelölt országokból származó résztvevőkét is, ahol a Leonardo da Vinci projektek erőteljesen hozzájárulnak a nemzeti képzési rendszereknek az Unióhoz való csatlakozásra történő felkészülés részét képező kidolgozásához és átvételéhez.

A Leonardo da Vinci program legfontosabb adatai

A program első szakaszában 127.000 fiatal szakmunkás, illetve tanuló vett részt külföldi képzésben (évente átlagosan 25.000). több mint 77.000 szervezetnél működtek a program által finanszírozott sikeres projektek. A közösség átlagosan 120.000 eurónak megfelelő mértékben járult hozzá 2500 különböző kísérleti projekt finanszírozásához.

A program második szakaszának első két évében 75.000 fiatal szakmunkás, illetve tanuló vett részt a mobilitás elősegítését célzó intézkedésekben (ez körülbelül évi 37.500 főt jelent, a résztvevők számának növekedése jelzi, hogy ezek az intézkedések kaptak hangsúlyt). 496 kísérleti projekt finanszírozásában vett részt a Közösség, átlagosan 340.000 euró hozzájárulással. Körülbelül 7000 szervezet vett részt projektekben, melyek 16%-a kis- és középvállalat volt, ami azt a törekvést tükrözi, hogy a program fokozni kívánta ezen szektor részvételét a tevékenységekben.

A Youth program

A program fejlődése

2.24. A Youth program⁸ a 2000-2006 időszakot öleli fel, költségvetése 520 millió euró. A program olyan korábbi programok tevékenységeit tartalmazza, mint a Youth for Europe (rövid távú csoportos csereprogramok), a European Voluntary Service, valamint olyan új intézkedéseket, mint az „ifjúsági kezdeményezések”, közös akciók (a Socrates és Leonardo da Vinci programmal együtt), kultúrák közötti párbeszéd és konkrét támogató intézkedések. A program a nem iskolarendszerű képzésen, az élethosszig tartó tanulás alapkonceptióján, és az aktív állampolgári szerepvállalást, a kezdeményezőkézséget, a faj- és idegengyűlölet elleni küzdelmet elősegítő készségek és kompetenciák kialakításán alapul.

2.25. A program minden évben új prioritásokat határoz meg. A prioritások a program minden intézkedését és tevékenységét átítatják. 2001 óta legfontosabb prioritás annak elősegítése, hogy azok a fiatalok is részt vehessenek a Youth programban, akiknek lehetőségei korlátozottabbak.

2.26. Az EU tagjelölt országokkal határos régióira vonatkozó, a bővítésre való felkészülés jegyében született 2001-es cselekvési tervét követően, a program 2003-tól további forrásokhoz jut. Ezek a határon túli együttműködést támogató pénzeszközök lehetővé teszik majd olyan csereprogramok, önkéntes szolgáltató és támogató intézkedések finanszírozását, melyekben határmenti régiók vehetnek részt. A programban nem csak a tagállamok, az EGT tagországai és a tagjelölt országok vehetnek részt. A mediterrán régió országai (melyeket az EuroMed Youth konkrét alprogram is már megcéloz), a délkelet-európai országok és a FÁK országai ugyanúgy a Youth középpontjában állnak. A program második prioritásként a latin-amerikai országokat is megcélozza.

A program hatása

2.27. A fiatalok sokat tanulhatnak egymástól és a különböző kultúrákról azáltal, hogy kapcsolatba léphetnek az övékétől különböző társadalmakkal és más életformákkal csereprogramokon, önkéntes szolgáltatói tevékenységeken vagy ifjúsági kezdeményezéseken keresztül. Az ilyen tapasztalatok segítik az előítéletek és sztereotípiák leküzdését, és „Európa” fogalmát valóságossá teszik polgárai számára. Az ilyen informális tapasztalatszerzés lehetővé tétele a társadalmi érintkezésre és az aktív részvételre való ösztönzést, a kezdeményezőkézség és kreativitás serkentésének elősegítését, valamint a foglalkoztathatóság és szolidaritás fejlesztését jelenti. A helyi közösségek fejlődésének támogatása is a program fontos hatásai közé tartozik. A fiatalok részvétele a harmadik országokkal folytatott együttműködésben⁹ a szomszédok közötti békés és stabil térség megteremtésének fontos eleme. Ezeken a prioritást élvező területeken a program különös figyelmet fordít azokra az intézkedésekre, melyek a helyi szervezetek megerősítését és a partnerkapcsolatok fejlesztését célozzák.

2.28. A Bizottság 2001 októberében tette közzé a Youth for Europe és European Voluntary Service programok megvalósításáról szóló részletes jelentését. A jelentés kimutatja, hogy a program túlnyomórészt megvalósította a kölcsönös megértés elősegítésére és az európai diverzitás tudatosítására irányuló célját. Általában véve a résztvevők önbizalma

---

⁸ A „Youth” közösségi intézkedések programját az Európai Parlament és a Tanács 2000. április 13-án kelt 1031/2000/EK számú határozata hozta létre.

⁹ A „harmadik ország” kifejezés az összesen 31, EU és EGT tagországon és a tagjelölt országokon kívüli országokat jelenti.

és kezdeményezőkézsége nőtt, és képessé váltak arra, hogy aktívabb szerepet töltsenek be a helyi közösségben. Az értékelés rámutatott a programok koherenciájával, elérhetőségével és adminisztratív eljárásaival kapcsolatos problémákra, melyek a jelenleg folyó Youth programban már jobbak és racionalizáltak.

A Youth program legfontosabb adatai

Az 1995-1999 időszakban több mint 400.000 fiatal vett részt a Youth for Europe és a European Voluntary Service programokban. A Youth program keretében 2000 óta több mint 250.000 fiatal kapott támogatást. A program iránt évente több mint 10.000 projekt és csaknem 130.000 fiatal érdeklődik, és az érdeklődés nő. A különböző intézkedésekre beérkező pályázatok száma 2000 és 2001 között körülbelül 23%-kal nőtt.

3. Egyéb szakpolitikai fejlemények az oktatás, képzés és ifjúságügy terén

A lisszaboni csúcs

- 3.1. Az európai szintű oktatási, képzési és ifjúságügyi politika kifejlődésének nem csak az imént leírt programok az eszközei. A tagállamok kormányai egyre inkább felismerik, hogy Európa társadalmi és gazdasági fejlődéséhez elengedhetetlen az összehangolt cselekvés ezeken a területeken. Ez a felismerés fontos, az EU struktúráin belül, valamint kormányközi szinten végrehajtott intézkedésekhez vezetett, amelyeket a jövőbeli programok kialakítása során figyelembe kell venni.
- 3.2. A legfontosabb esemény az Európai Tanács 2000. évi lisszaboni ülése volt, ahol az állam- és kormányfők meghatározták a 2010-ig tartó évtized fentebb, az 1. részben már idézett célkitűzését.¹⁰ Egy a strukturális reformokat, több és jobb munkahely teremtését, a társadalmi kirekesztés felszámolását és környezetvédelmi intézkedéseket magában foglaló integrált megközelítés került megfogalmazásra. A cél eléréséhez szükséges feltételek megteremtésében az oktatás és képzés nagyon fontos szerepet játszik. A stratégia megvalósítása a szakpolitika különböző eszközeinek felhasználásával történik, melyek a jogalkotástól és programoktól a tagállamok közötti „nyílt koordináció módszeréig” terjednek, mely utóbbi fogalom Lisszabonban került bevezetésre. Ez az új eszköz lehetővé teszi koherens politika kidolgozását olyan területeken, mint például az oktatás, ahol egy hivatalos közös politika nem lenne helytálló, viszont a fokozott együttműködés és a tanulságok kölcsönös, európai szintű átvétele nagyban hozzájárulhat az eredményekhez.
- 3.3. A lisszaboni csúcst követően a Bizottság az oktatás és kutatás közötti kapcsolat szorosabbra fűzésén is dolgozik. A stratégia részleteit a Bizottság a jövőben megjelenő közleménysorozat formájában fogja előterjeszteni. Az új programok tervezése során egy fontos kérdés lesz az, hogy hogyan biztosítható az, hogy ezen programok és a Közösség kutatási és műszaki fejlesztési keretprogramjai jobban illeszkedjenek egymáshoz.

Az oktatási és képzési rendszerekre vonatkozó jövőbeli célkitűzések

---

¹⁰ „Az Európai Unió gazdasága váljon a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdaságává, amely egyúttal képes az egyre több és jobb munkahely és társadalmi kohézió megteremtését eredményező fenntartható gazdasági fejlődésre.” A lisszaboni ülés elnöki határozata, 5. bekezdés

3.4. A Lisszabonban megfogalmazott kihívásnak csak úgy lehet megfelelni, ha komoly erőfeszítéseket teszünk az oktatási és képzési politika terén folytatott együttműködés fokozására. Az Európai Tanács 2001-ben, Stockholmban tartott ülésén megfogalmazott kérése alapján meghatározásra került az oktatási és képzési rendszerekre vonatkozó, 13 jövőbeli célkitűzés, és elfogadásra került egy munkaprogram, melynek megvalósítása nagy lépést jelent majd a lisszaboni célkitűzés elérése felé.¹¹ Ezen részletes munkaprogram megvalósítása a tagállamok közötti nyílt koordináció módszerének alkalmazásával történik majd. Az Európai Tanács 2002 márciusában, Barcelonában tartott ülésén kiemelte ezeket a törekvéseket, rámutatva arra, hogy az oktatás az európai „társadalmi modell” egyik alapja, és az európai oktatási rendszereknek 2010-re olyan szintet kell elérniük, hogy a „világ minőségi referenciaként” tartsa azokat számon. A célkitűzés folyamatának fontos része azon mutatók és szintek meghatározása, melyek segítségével mérhető, hogy az egyes országok, illetve Európa egésze hogyan haladnak a 2010-re előirányzott célok megvalósítása felé.

3.5. Az oktatáspolitikai együttműködés fellendülése az EU bővítésére való felkészüléshez is kapcsolódik. A 2002 júniusában, Pozsonyban tartott miniszteri találkozón megállapodás született a tagjelölt országok részvételéről az oktatási és képzési rendszerek jövőbeli célkitűzéseivel kapcsolatos részletes munkaprogram megvalósításában.

Az élethosszig tartó tanulás, mint keret

3.6. Az Európai tanács 2000 júniusában Feirában tartott ülésén felkérte a Bizottságot és a tagállamokat, hogy határozzanak meg koherens stratégiákat és gyakorlati intézkedéseket annak elősegítésére, hogy mindenki számára biztosított legyen az élethosszig tartó tanulás. A tagállamok, az EGT országok, a tagjelölt országok, társadalmi partnerek és civil szervezetek részvételével lefolytatott európai szintű konzultációt követően a Bizottság 2001 novemberében kiadott egy közleményt „Hogyan válhat valósággá az élethosszig tartó tanulás európai térsége?” címmel, melyben meghatározta az átfogó és koherens élethosszig tartó tanulási stratégiák kidolgozásának és megvalósításának kritériumait, valamint egy sor európai, országos, regionális és helyi szinten alkalmazandó cselekvési prioritást. Az Oktatási tanács 2002 májusában elfogadta az oktatásról és élethosszig tartó tanulásról szóló határozatot. Ezzel az élethosszig tartó tanulás az európai szintű oktatási és képzési politika kidolgozásának vezérelve lett.

A bolognai folyamat

---

¹¹ COM(2001)59 és COM(2001)501

3.7. A felsőoktatásért felelős európai miniszterek az 1999-ben Bolognában tartott ülésükön elkötelezték magukat arra, hogy 2010-re létrehozzák az „európai felsőoktatási térséget”, mely a következőkből áll: könnyen érthető és összehasonlítható diplomák, melyek egy BA típusú első diplomához vezetők, minimum három éves egyetemi képzésen, és egy azt követő „Masters” fokozatot adó képzésen alapulnak; az ECTS rendszeren alapuló kredit transzfer; a mobilitás elősegítése; az európai együttműködés támogatása a minőségbiztosítás terén, a felsőfokú tanulmányok európai dimenziójának kialakítása; az európai felsőoktatás vonzóbbá tétele a diákok és tudósok számára a világ minden pontján.

3.8. A Bolognában elindított folyamat rendkívül nagy hatást gyakorol az európai felsőoktatásra. Az országok egy közös modellhez igazítják az általuk kiadott diplomákat. A Bizottság fontos kísérleteket támogat a kredit transzfer, az európai Masters kurzusok és a minőségbiztosítás terén. Programjaink következő szakaszát tehát úgy kell kidolgozni, hogy azok a lehető legjobban támogassák a bolognai folyamatot.

A bruges-i folyamat

3.9. Az Európai Tanács 2002 márciusában, Barcelonában tartott ülése, tükrözve az EU szakképzéssel foglalkozó főigazgatóinak Bruges-ben elindított kezdeményezését, úgy döntött, hogy támogatja a szakoktatás és képzés terén folyó fokozott együttműködés gondolatát (azaz a bruges-i folyamatot). Ennek célja olyan eszközök kidolgozása, amelyek átláthatóbbá teszik a szakmai képesítéseket és a szaktudást, valamint fokozzák a szakoktatás és képzés terén folyó együttműködést.

3.10. A kérdést a tagállamok, az EGT országai, a tagjelölt országok és a társadalmi partnerek megvitatták egy 2002 júniusában, Brüsszelben rendezett konferencián. A résztvevők körében általános egyetértés alakult ki arról, hogy fokozni kell az önkéntes együttműködést, különösen az átláthatóság, elismerés, minőség és tanácsadás kérdéseire összpontosítva. A kidolgozásra váró eszközök között szerepelnek a következők: egy olyan közös eszköz, amely a szakképesítések, és szaktudás átláthatóságát támogatja; kredit transzfer rendszer a szakoktatás és szakképzés minden szintjén; valamint olyan közös elvrendszer, melynek alapján érvényesíthetők a nem iskolarendszerű képzésben tanultak.

Az együttműködés új kerete az ifjúságügy területén

3.11. Az ifjúságügyről szóló fehér könyv azon megfigyeléséből született, hogy az ifjúságügy terén jelenleg folyó együttműködés nem képes megfelelni azoknak a kihívásoknak,

melyeket a társadalminkban végbemenő demográfiai, szociológiai, gazdasági és kulturális változások okoznak. A Bizottság ezért 1999-ben úgy döntött, hogy széles körű konzultációt indít, melynek eredményeképpen megszületett az ifjúságpolitikára vonatkozó fehér könyv. A konzultáció méretarányait tekintve nem volt igazán figyelemreméltó, de nagyon sok javaslatot eredményezett. A 2000 tavaszától 2001 márciusáig tartó folyamatban részt vettek maguk a fiatalok, a velük vagy értük dolgozó szervezetek, kutatók, országos, politikai és igazgatási szervek.

3.12. Az „Új lendületet az európai fiatalságnak” című fehér könyv elfogadására 2001 novemberében került sor, mely egy fél évvel később azon tanácsi határozathoz vezetett, amely lefekteti az ifjúságügy terén folyó európai együttműködés kereteit. A keret két, egymást kiegészítő témát helyez központba: a nyílt koordináció módszerének alkalmazása az ifjúságügy tematikai prioritásai terén (részvétel, tájékoztatás, önkéntes szolgálat és kutatás); az ifjúsági dimenzió fokozottabb figyelembevételére más politikákban (mint például az oktatás és képzés, a faj- és idegengyűlölet elleni harc és a foglalkoztatás). Az ifjúságpolitika ily módon történő fellendítése az EU bővítésére való felkészülés szempontjából is fontos.

E-Európa és az e-tanulás

3.13. Az 1999 Decemberében elindított e-Európa kezdeményezés középpontjában az Internet, a multimédiás tananyagok, a tanulásnál felhasználható alkalmazások, szolgáltatások és infrastruktúrák állnak. A kezdeményezés célja, hogy elősegítse egy „online Európa” kialakítását. A nemrégiben elfogadott „e-Európa 2005: a mindenki számára elérhető információs társadalom” című cselekvési terv az iskolák szélessávú összekapcsolásától a tudásalapú társadalom átképzésig terjedő intézkedések sorát javasolja, és köztük egy e-tanulási programra is javaslatot tesz.

3.14. Az információs és kommunikációs technológia (ICT) használata az oktatásban és képzésben (az e-tanulás¹²) az európai oktatási és képzési rendszer modernizációjának részét képező változásokhoz vezet. 2000-ben és 2001-ben a Bizottság elfogadta az „e-tanulás: a holnap oktatásának terve” című kezdeményezést és cselekvési tervet.¹³ A tagállamok együttműködésével elvégzendő munka célterületei a következők: a megfelelő, korszerű infrastruktúra és felszerelések elérhetősége; tanárok és oktatók képzése; online szolgáltatások és tartalmak kifejlesztése. Emellett támogatást kap a

---

¹² A cselekvési terv a következőképpen definiálja az e-tanulás fogalmát: „az új multimédiás technológiák és az Internet felhasználása a tanulás minőségének javítására azáltal, hogy hozzáférést biztosítunk különböző tananyagokhoz és szolgáltatásokhoz, valamint a távoli információk cseréjéhez és az együttműködéshez.”

¹³ COM(2000) 318 végleges változat, 2000. 05. 24. és COM(2001)172 végleges változat, 2001. 03. 28.

Socrates és a Leonardo da Vinci által finanszírozott egyéb programok és kísérleti programok az oktatás főáramába való beépítése. A Bizottság most dolgozik egy új program kialakításán az e-tanulásra vonatkozó kezdeményezés további támogatására.

Nyelvtanulás

3.15. A 2001-es „nyelvek éve Európában” sikerén felbuzdulva, azzal a céllal, hogy a nyelvek éve hatását meghosszabbítsa, a Tanács egy 2002 februárjában kelt határozatában felszólította a tagállamokat, hogy hozzanak intézkedéseket a nyelvi diverzitás és a nyelvtanulás támogatására, és felkérte a Bizottságot, hogy álljon elő egy cselekvési javaslattal. A cselekvési terv, amely a meglévő közösségi programok, és tevékenységek rendelkezésre álló erőforrásait felhasználó intézkedésekre tesz javaslatot, 2003-ban fog megjelenni. Az Európai Tanács 2002 márciusában, Barcelonában tartott ülésén megerősítette, hogy az EU-ban nagy szükség van az alapkészségek fejlesztésére, különösen arra, hogy mindenki egész fiatal kortól kezdve két idegen nyelvet tanulhasson.

Erasmus World

3.16. 2002 júliusában a Bizottság javaslatot fogadott el egy olyan új program létrehozására, amely a felsőoktatás fejlesztését célozza, és kultúrák közötti megértést kívánja fokozni a harmadik országokkal folytatott együttműködésen keresztül. A program, mely az Erasmus World nevet kapta, elsősorban arra törekszik, hogy megfeleljen a felsőoktatás egyre erősödő nemzetközivé válásának és annak az igénynek, hogy az oktatási rendszerek minél alkalmasabbak legyenek arra, hogy az egyént a kialakuló globális társadalomban való létre neveljék, hogy Európa megfelelő mértékben vonzza a nemzetközi szinten egyre nagyobb számban mozgási lehetőséggel rendelkező diákokat, és hogy ez a mobilitás a tagállamok között kiegyensúlyozottabban valósuljon meg.

3.17. Az Erasmus World programra vonatkozó javaslat a következőket tartalmazza: egyetemek hálózatai által oktatott Európai Unió Masters kurzusok; ösztöndíjak harmadik országból származó diákoknak és tudósoknak; az EU Masters kurzusok és a harmadik országok egyetemei közötti partnerség; az európai oktatás vonzerejének fokozására irányuló intézkedések annak láthatósága és elérhetősége javításán keresztül.

4. Az EU szerepvállalása az oktatás, képzés és ifjúságügy terén

4.1. Az Európai Közösséget létrehozó Szerződés lefekteti, és nagyrészt meghatározza a programokon keresztül támogatható intézkedések körét és célját.

4.2. A Szerződés az európai oktatás, képzés és ifjúságügy terén végzett munka minőségének fokozására és az európai dimenzió kifejlesztésére fekteti a hangsúlyt. A tervezett intézkedések között szerepel: a határokon átnyúló mobilitás és csereprogramok ösztönzése; a külföldön szerzett eredmények elismerési módjának megszilárdítása; az oktatásban, és a képzésben részt vevő, és ifjúságüggyel foglalkozó intézmények közötti együttműködés elősegítése és támogatása; a szakképzés felhasználása az ipari változásokhoz való alkalmazkodás megkönnyítésére; információk és tapasztalatok cseréje a közös kérdésekben.

4.3. A meglévő programok alapvető céljai számos esetben a Szerződésben foglaltak természetes következményei, és az új generáció kidolgozása során is ezek maradnak a központban:

- ◆ az oktatás, képzés és ifjúságügy terén folyó munka minőségének javítása és az innováció ösztönzése;
- ◆ európai dimenzió kialakítása, elsősorban az intézmények és személyek közötti együttműködés és hálózatépítés ösztönzése által;
- ◆ a más országban folytatott tanulmányok, munka vagy önkéntes szolgáltatás lehetőségeinek javítása, és ezen tapasztalatok elismertethetősége egész Európában.

Ezen stratégiai célok eléréséhez a programokat úgy kell megtervezni, hogy a lehető leghatékonyabb módon hozzájáruljanak az esélyegyenlőség megteremtéséhez, a kultúrák közötti párbeszéd előmozdításához, az önmegvalósítás elősegítéséhez, a társadalmi kirekesztés felszámolásához, az aktív állampolgársághoz és a foglalkoztathatósághoz.

4.4. Emellett a szakpolitika előző részben körvonalazott legújabb fejleményei, különösen a „célkitűzés” folyamata, az élethosszig tartó tanulás alkotta keret és az ifjúságügyről szóló fehér könyv a programok új generációja számára új kontextust, és új kihívásokat jelentenek. Ezek a programok az említett szakpolitikai célok megvalósításának fontos eszközei lesznek, ezért ennek megfelelően kell kialakítani őket. Ugyanakkor az új

programoknak fel kell használniuk a régi programok eredményeit, és ki kell javítaniuk azok gyengeségeit.

5. A konzultáció témakörei

Ez a rész tartalmazza azokat a témaköröket, melyekhez a konzultációban résztvevők hozzászólásait várjuk. Ezen a szinten nincsenek kizárt lehetőségek. A program(ok) javasolt felépítésére, tartalmára és megvalósítására vonatkozó döntés meghozatala előtt szeretnénk a lehető legteljesebb képet kapni arról, hogy a programokban résztvevőknek vagy a programok által érintetteknek milyen jövőre vonatkozó igényei és kívánságai vannak.

A témaköröket három csoportra osztottuk: (A) az előző részben felsorolt célok gyakorlatba történő átültetéséhez szükséges intézkedések; (B) a programok földrajzi kiterjedése; (c) a programok kialakítása és működése.

A. Intézkedéstípusok

Kontextus

A Közösség oktatás, képzés és ifjúságügy terén indított programjai, kezdetben nagy hangsúlyt fektettek a külföldön való tanulásra, az ún. mobilitásra. Aztán fokozatosan bővültek, és más tevékenységekre is kiterjedtek, mint például a nemzethatárokon átnyúló együttműködési és csereprojektek (kulturaközi tanulás, tantervfejlesztés, képzés és a képzés termékei, tematikai hálózatok, információs stratégiák, stb.) vagy az iskolarendszerű, nem iskolarendszerű és informális tanulás minőségének javítására, a mobilitás elősegítésére és a végzettség elismerésére irányuló (ECTS, NARIC) rendszerek.

A programok által támogatott intézkedések spektruma ma a következőket tartalmazza: a mobilitás járulékos költségeit fedező és a mobilitás minőségét megalapozó intézményi háttér (elismerés, nyelvi felkészítés, oktatók képzése, ifjúságügyi munkások képzése stb.) megszilárdítását szolgáló ösztöndíjak; nemzethatárokon átnyúló projektek és a nyelvtanulás- és tanítás minőségének javítását célzó oktatás támogatása; projektek és egyének számára nyújtott támogatás a kreativitás és a kezdeményezőkészség fejlesztése céljából, más országban folyó helyi projektben végzett önkéntes tevékenységek támogatása; a jó gyakorlat átadását és a hálózatépítést elősegítő támogatás, a nemzethatárokon átnyúló együttműködés folyamatának projektalapú támogatása, melynek célja olyan eredmények létrehozása, mint az új információk, képzés vagy tananyag; innovatív kísérleti /

demonstrációs projektek támogatása; a befejeződött projektekkel kapcsolatos információterjesztés megoldása; a programok által megcélzott területeken működő európai szervezetek alapításának és működésének támogatása.

Konzultációs témák

- A.1 Milyen általános vagy konkrét igényekre válaszoljanak az Európai Unió jövőben indított programjai keretében folyó tevékenységek az oktatás, képzés és ifjúságügy területén?
- A.2 A jelenleg folyó programok keretében támogatott intézkedéstípusok közül melyek lesznek még alkalmazhatók a 2006 utáni időszakban? Milyen új intézkedéstípusokat kellene bevezetni, illetve kell-e újakat bevezetni? Melyeket kellene eltörölni, illetve kell-e valamit eltörölni? Miért?
- A.3 Programjaink hogyan tudnák hatékonyabban kiegészíteni az országos, regionális és helyi szintű tevékenységeket (pl. a mobilitást elősegítő ösztöndíjak esetén), valamint az EU más programjait?
Hogyan hasznosíthatnák a különböző országokban tapasztalt legjobb gyakorlatot, hogy a végeredmény meghaladja a részek összegét?
- A.4 Hogyan tudnák programjaink jobban ösztönözni az innovációt és az innováció átadását az általános tevékenységeknek?

B. Földrajzi terület

Kontextus

A Socrates, Leonardo da Vinci és Youth programokban a tagjelölt országok is részt vettek.¹⁴ Az elmúlt években az EU szorosabbra fűzte kapcsolatait harmadik országokkal, különösen az oktatás és az ifjúságügy terén. Egymás után kiterjesztette pl. a Tempus¹⁵, az Euromed Youth programokat, és újabban javaslat született az Erasmus World kiterjesztésére is. A kapcsolatok jellege is változott, az anyagi támogatás mellett egyre nagyobb fontosságot kap az együttműködés. Az Egyesült Államokkal, Kanadával és a latin-amerikai országokkal (Alfa) folytatott programok kiterjesztették az EU oktatás terén folyó együttműködését a harmadik országok csoportjával.

A Youth program más régiók számára is nyitva áll, mint például a FÁK országai, Délkelet-Európa és Latin-Amerika. A kutatás terén az EU a hatodik keretprogramon keresztül az

---

¹⁴Bulgária, Ciprus, Cseh Köztársaság, Észtország, Magyarország, Lettország, Litvánia, Málta, Lengyelország, Románia, Szlovákia, Szlovénia. Tárgyalások folynak a programok Törökországra történő kiterjesztéséről.

egész világ felé megnyitotta az együttműködést. Az Európai Tanács Barcelonában nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy az európai oktatási és képzési rendszerek a világ többi része számára referenciaként szolgáljanak. Az oktatási, képzési és ifjúságügyi programok megnyitása a kultúrák közötti párbeszéd támogatását is szolgálja. A programok új generációjának ezért a fejlett és fejlődő országok között folyó mélyrehatóbb kulturális cserét és megértést kell támogatnia.

Konzultációs témák

- B.1 Az oktatás, képzés és ifjúságügy terén milyen intézkedéstípusok lennének legalkalmasabbak a „harmadik országokkal” (azaz az összesen 31 EU és EGT tagországon, illetve tagjelölt országon kívül eső) folytatott együttműködésre?
- B.2 A Socrates és a Leonardo da Vinci programok alapvetően maguk az európai polgárok igényeit tükrözik; a Tempus (és más közösségi tevékenységek) azonban, akár fejlesztési segély eszközöként is, arra használják fel az oktatást, hogy az EU és a harmadik országok között kapcsolatok épülhessenek ki. Vajon megfelelő-e a jelenlegi egyensúly a két tevékenységtípus között? Az EU a saját oktatási és képzésben részt vevő intézményei, és a világ többi része közötti kapcsolatot támogassa, vagy inkább az Európán belüli kapcsolatokra összpontosítson?
- B.3 Fenntartsuk-e azt a rendszert, hogy külön programok célozzák meg a következő területeket: (1) EU, EGT és tagjelölt országok, (2) a világ többi része? Vagy a harmadik országok is részt vehessenek az oktatás, képzés és ifjúságügy terén folyó fő programokban? Ha igen, akkor hogyan?

C. A program kialakítása és szervezete

Kontextus

Az EU oktatás terén folytatott programjai eddig hagyományosan a hivatalos iskolarendszerű oktatási szektoron alapultak (az intézkedések célcsoportjai iskolák, egyetemek és a felnőttoktatás volt), illetve olyan több területen keresztülhúzódimenziókon, mint a nyelvek vagy az ICT. Ezzel szemben a képzés és az ifjúságügyi programok eddig általában tevékenységtípusok köré szerveződtek. A programok élettartama során egyre nagyobb hangsúlyt kapott a tanulás átfogó megközelítése, amely magában foglalja a különböző szektorokban végzett iskolarendszerű, nem iskolarendszerű és informális tanulást is (pl.

---

¹⁵ A volt Szovjetunióra, a Nyugat-Balkánra és legutóbb a déli mediterrán országokra.

iskolarendszerű tanulókörnyezet, munka során, civil társadalomban történő tanulás), az élethosszig tartó tanulási lehetőségek jobb beépítése érdekében.

Konzultációs témák

- C.1 Eddig külön programok voltak az oktatás, a szakképzés és az ifjúságügy terén. Vajon mi lenne jobb: megtartani ezeket a külön programokat, amelyek annak a területnek a sajátosságait tükrözik, amellyel foglalkoznak, vagy kevesebb programot indítani, amelyek az élethosszig tartó tanulás egész folyamatát lefedik, és amelyen belül mind az oktatás, mind a szakképzés, mind az ifjúságügy megtalálná a helyét?
- C.2 Milyen lenne a jövőbeli programok leghatékonyabb felépítése? Szervezet típusa szerinti, tevékenység típusa szerinti vagy potenciális kedvezményezettek csoportja szerinti felépítés?
- C.3 A jelenleg folyó programok egyes elemeinek irányítása (pl. a mobilitást támogató ösztöndíjak) decentralizált módon történik, a részt vevő országokban működő nemzeti hivatalokon keresztül. Más elemeket, például a nagyszabású multinacionális projekteket az Európai Bizottság irányítja a Technikai Segítségnyújtás Hivatalával együtt, központosított formában. Mik a két megközelítés előnyei és hátrányai? Lehetne-e rajtuk javítani?
- C.4 Vannak-e olyan potenciális résztvevők, akik jelenleg a program felépítésének vagy működésének módja miatt vannak kizárva a programban való részvételből? Minden érdekelt, aki az oktatás, képzés és ifjúságügy terén szóba jöhet megfelelő módon részt vehet-e a programban (európai, országos, regionális és helyi szinten)? Mik azok az akadályok, amelyek lehetetlenné teszik a részvételt azok számára, akik jelenleg a programon kívül rekednek vagy alulképviselek (pl. kis- és középvállalatok, társadalmi partnerek), és hogyan lehetne számukra több lehetőséget biztosítani?
- C.5 Hogyan lehet úgy felépíteni a programot és annak alkotóelemeit, hogy azok elég rugalmasak legyenek ahhoz, hogy megfeleljenek mindazoknak a szakpolitikai kihívásoknak, melyekkel az európai országok az elkövetkező években szembesülni fognak?

...és végül

Mik a jelenleg folyó programok legjobb és legrosszabb tulajdonságai? Milyen elemeket kellene megerősíteni, mit kellene bevezetni, illetve elhagyni? Hogyan lehetne a programokat

még inkább felhasználóbaráttá tenni? Ha eddig nem vett részt a programban, miért nem vett részt?

6. Hogyan lehet részt venni a konzultációban?

6.1. A konzultáció 2002. november 4.-től 2003. február 28-ig tart.

6.2. A válaszokat az Internetről letölthető nyomtatványon kérjük beküldeni, mely 2002. november végétől az Oktatási és Kulturális Főigazgatóság (DG EAC) honlapján lesz megtalálható, a <http://europa.eu.int/comm/education/newprogconsult> címen. Minden személyhez kötődő adatot be lehet küldeni név nélkül. A válaszadó szervezeteket azonban megkérjük, hogy adják meg nevüket. Érvényes e-mail cím megadása esetén visszajelzést adunk a válaszok beérkezéséről.

6.3. A válaszokat írásban is be lehet küldeni a következő címre:

„New programmes consultation”
European Commission - DG EAC
rue de la Loi 200 (B-7 7/64)
B-1049 Brussels
Belgium

6.4. Javasoljuk azonban, hogy a válaszadók az Internetes megoldást válasszák. Így ugyanis részletesebben tudjuk elemezni a válaszaikat, amely sokkal hasznosabb.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓK FORRÁSAI

A Socrates program

<http://europa.eu.int/comm/education/socrates.html>

A Socrates I. szakaszának értékelése

<http://europa.eu.int/comm/education/keydoc/com2001/com2001-075en.pdf>

Az Erasmus programban részt vevő diákok társadalmi és gazdasági háttérének az elemzése

<http://europa.eu.int/comm/education/keydoc/comm2000/comm2000-4en.pdf>

A Leonardo da Vinci program

http://europa.eu.int/comm/education/leonardo_en.html

A Leonardo da Vinci program I. szakaszának értékelése

http://europa.eu.int/comm/education/leonardo/report_en.html

A Tempus program

<http://europatest/comm/education/tempus/index.html>

A Youth program

<http://europa.eu.int/comm/education/youth/youthprogram.html>

A Youth for Europe / European Voluntary Service értékelése

http://europa.eu.int/comm/education/youth/program/eval/sec_2001_1621_en.pdf

A lisszaboni, barcelonai és egyéb elnöki határozatok

<http://ue.eu.int/presid/conclusions.html>

A célkitűzés folyamata / A koordináció nyílt módszere

http://europa.eu.int/comm/education/policy_en.html

Élethosszig tartó tanulás

http://europa.eu.int/comm/education/III_en.html

A bolognai folyamat

http://europa.eu.int/comm/education/bologna_en.html

A bruges-i folyamat

http://europa.eu.int/comm/education/bruges/index_en.html

Az ifjúságügyi fehér könyv

<http://europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/index.html>

e-tanulás

<http://europa.eu.int/comm/elearning>

Nyelvek

http://europa.eu.int/comm/education/languages_en.html

Az Erasmus World programra vonatkozó javaslat

http://europa.eu.int/comm/education/world/index_en.html

